

STUDENTS

IZNĀK 2 REIZES MĒNESĪ

AKADEMISKĀS DZĪVES LAIKRAKSTS

NUMURS MAKSĀ 10 SANT.

K. Branta un K. Upešlejas nodibināts 1922. gadā.

Redakcija un kantoris

Rīgā, Valdemāra ielā Nr. 69, dzīv. 8. Tālr. 9-4-6-6-6. Runas stundas: svētdienās no 11—12, pirmdienās no 18—19.

Pasta adrese: Rīgā, Pasta kaste Nr. 70. Pasta tek. rēķ.: 424. Gada abonem.: Ls 2,—, tekstā 60 sant., sludin. daļā 20 sant., par peitirindību + 5% sludinājumu nodoklis.

№ 194.

Sestdien, 21. janvārī 1933.

XI. ak. g.

Miera problēmas 1933. gadā.

Karš, bez šaubām, ir viena no tām parādībām, kam ir ievērojamas un tālu-ējošas sekas attiecīgo valstu dzīvē. Tas rada apstākļus, kas atstāj iespaidu uz visām iedzīvotāju šķirām un grupām vai nu garīgā, vai arī materiālā ziņā. Nevar būt divu domu par to, ka mūsu un vispār jauno Baltijas valstu stāvoklis, ja tās terantu karā, būtu sevišķi grūts. Mēs varētu rēķināties pat ar neatkarības zaudēšanu vai nu vienā, vai otrā virzienā. Varbūtējā karā lieli upuri būtu jānes visiem, bet it sevišķi jaunatnei, tas būtu smags sitiens. Nēgribētu nemaz apstrīdēt skaistos vārdus — skaisti ir mirt par tēvu zemi — tie bez šaubām nav nepamatoti, bet jāsaprot tomēr, cik jaunatnei šis upuris maksā, ko nozīmē upurēt savu dzīvību tāsi tad, kad tik daudz enerģijas un pūļu ir patērēts, bet nekāda pretvērtība vēl nav saņemta. Kad tik daudz sapņu ir neizsapnots, kad dzīves durvis pa lielākai daļai ir palikušas slēgtas. Tāda ir bijusi jaunatnes traģēdija vienmēr, un tāda viņa būs arī nākošā karā.

Nav pagājis nemaz tik ilgs laiks, kamēr viens šāds cilvēces neprāta izpaudums ir beidzies, un mēs runājam atkal jau par iespējamo karu. Vai tam ir kāds pamats? Atbildi uz to mums dod pasaules lielvalstu attiecīgā budžeta posteņi — summas bruņošanās vajadzībām, kas ir pieaugušas pārliecīgā augstumā. Tālāk — daudzo konferenču uz papīra palikušās rezolūcijas un valsts viru tukšās un skaistās runas. Arī kādreiz jedomātais miera sargengelis — Tautu savienība — ir zināmā mērā pierādījis savu nespēju novērst bruņotus konfliktus. Visā tas norāda, ka ir pilnīgs pamats runāt par iespējamo karu. Ticēt patlaban tam, ka kara vairs nebūs, ir gandrīz utopija. Es te negribētu nemaz runāt par tālo austrumu un Dienvid-Amērikas notikumiem, bet apbēzoties tikai attiecībā uz Eiropu un viņai tuvāk stāvošām zemēm — kas varētu atstāt jūtāmāku iespaidu arī uz mūsu valsti. Arī tadā gadījumā nevaram runāt par kaut kādu «miera laikmetu». Par nākošo kara ieročiem liecinā dažādo valstu zinātnieku attiecīgā izgudrojumi, nemaz nerunājot par tiem, kas netiek publicēti.

Tādēļ, pārkāpiot gadu slieksni, nebus lieki pakavēties pie jautājuma par kara draudiem tuvākā nākotnē un konkrēti 1933. gadā. Lai rastu atbildi šim jautājumam, virspirms jāapskata, kādi īsti ir kara izcelšanās cēloņi. Parasti šeit runā par nacionālismu, par dzimtenes un tēvijas aizstāvēšanu. Tomēr pa lielākai daļai tas notiek tikai tādēļ, lai radītu cilvēkos attiecīgu noskaņojumu. Iemesli ir pavisam citi. Galvenā loma te piekrit saimnieciskam momentam. Lai kā arī to neatzītu, tomēr tas tā ir. Spilgts piemērs ir 1914.—1918. g. lielais karš. Arī šo karu vedā dažādu skaistu lozungu vārdā, bet tā iemesls nebija nekā cits kā Eiropas lielvalstu, vai labāki sakot, šo lielvalstu vadošo saimniecisko aprindu asā konkurences cīņa. Šis aprindas, ja atļauts tā izteikties, nevarēja vienoties par starptautiskās peļņas sadalīšanu. Arī viņa attiecīgā pēckara literatūra to apstiprina. Kā tagad izrādās, karu nav gribējusi neviena tauta, bet tas tomēr ir sācies. Radīt tautā attiecīgu noskaņojumu un naidu pret otras tautas locekļiem nav nemaz tik grūti. Te darbojas nauda, prese un pūļa psiholoģija. Šie trīs faktori ir tik stipri, ka pat tās politiskās partijas, kas tik ļoti



V. Matvejs — Rīga.

Darba gads Vācijā.

(Vācijas studentu darba nometnes).

Darba gads Vācijas augstskolās ir oficiāli atklāts, apstiprināts un sācies 1932. g. 23. jūlijā. Dalībnieki ir ap 20 g. veci studenti un citi jaunieši. Pieteicās milzums jaunatnes, un pieteikšanās iemesli nav, galvenām kārtām, materiālas, bet gan garīgas dabas. Tā ir izejas meklēšana no pašreizējās dzīves bezjēdzības un bezmērķības. Visiem ir darba prieks un ilgas pēc tā, bet nav šī darba. Tāpēc rodas resignācija, rūgtums, pat izmisums, no kā jaunieši bēg darba nometnēs. Tas ir glābiņš izmisumā un bez tam pēdējā izeja, lai nepaliktu pasīvi vispārējā saimniecības sabrukumā, lai, neraugoties uz pašreizējiem šausmīgiem apstākļiem, rastos spēki tam pretim stāties un ticība labākai nākotnei, mīlestība pret tautu un cieša līdzdalība viņas bēdās.

Darba gada nozīme ir tā, ka 1) students ieaug un iedziļinās savā istajā darbā (te nav domāta speciālitate, bet cilvēka pienākums pret cilvēku), 2) students strādā līdz valsts politiskajām

atjaunošanas darbā pāri partiju naidam un šaurširdībai. Kā tas ir panākams? 1) Ar fizisku darbu, 2) ar to, ka nometnēs studenti strādā un dzīvo kopā ar visu šķiru jauniešiem, 3) ar to, ka šim darbam ir nacionālpolitisks mērķis.

Vācu studenti prasa, lai katra audzināšana būtu audzināšana valstis un vispārības kalpībai, nevis tikai atsevišķās individualitātes izkopšanai. Šādu audzināšanu cenšas dot darba gads. Tāpēc to var zināmā mērā pielīdzināt agrākajam kara klausības gadam. Valsts šeit var piepildīt savu uzdevumu — rūpēšanos par nacionālisma nostiprināšanu. Darba gada mērķis ir cīņa par vācu austrumu zemēm, par robežapgabalu aizsardzību, cīņa pret bezdarbu (ar nometināšanas palīdzību), vai arī tas ir vispārībai derīgs darbs izpostītos un nabadzības apgabalos.

Tomēr darba gads nav atstājis individu gluži novārtā. Taisni otrādi — tas veicina augstvērtīgu rakstura audzināšanu. Darba gads atsevišķam

uzsver starptautisko apvienošanās, tē neko nevarēja darīt.

Ir pazīstami arī karji, kur tautas cenšas iegūt neatkarību, atsvabināties no svešas virskundzības, bet par tiem es še nerunāju. Modernā valsts zinātne tos arī nesauc par kariem, bet par dumpjiem, revolūcijām u. t. t.

Apskatot tagadējo Eiropas valstu stāvokli, redzam, ka arī tagad, tāpat kā 1914. g., saimnieciskie apstākļi ir ļoti saspīlēti. Tomēr te ir liela starpība. Pasaules saimnieciskā krīze! Lūk — šie trīs vārdi, kas tagad ir un toreiz nebija. 1914. gadā pasaules saimniecība atradās savos lielākos augstumos. Tālākā attīstība vairs nevarēja notikt netraucēti, un lielā saucensība un egoisms noveda pie bruņotās sadursmes, kurās sekas, kā materiālās tā fiziskās un psiholoģiskās, vēl tagad nav likvidētas. Tagad, turpretim, visur, neatkarīgi no valsts iekārtas, vai saimniekošanas sistēmas, valda saimnieciskā depresija. Pēdējā gadā krīzes slogs ir skāris pat saimnieciski vistīprākās valstis. Ienākumi visur katastrofiski samazinājušies, un sāk trūkt līdzekļu, ar ko sagādāt nepieciešamo eksistences minimumu bez darba palikušiem cilvēkiem. Tieši šie krīzes apstākļi dod

mums tiesību apgalvot, ka vismaz tuvākā nākotnē Eiropā lielāks karš nevar izcelties, kas varētu iespaidot arī mūsu valsti. Sākt kādu darbību uz ārieni, kad valsts iekšienē šķiru cīņas ir ārkārtīgi paasinājušās, būtu ļoti riskants solis. Tas varētu maksāt daudz vairāk, nekā sākumā aprēķināts, un radīt satricinājumus visā valsts struktūrā. Jaunam karām par sliktu runā arī vēl nenokārtotu kara parādu un reparāciju maksājumi, kas neveicina saimniecisku uzplaukumu. Saimnieciski labs stāvoklis ir modernā kara priekšnoteikums. Uz šādas bāzes tad ir iespējams attīstīt visskaistākās un aizraujošākās idejas.

Tomēr, ja arī pieņemam, ka tuvākā nākošā lielāka kara nebūs, — nebūsim pārāk lieli optimisti, lai vēlāk nebūtu jāpiedzīvo smaga vilšanās. Cilvēku psiholoģijā vēl nekas nav mainījies. Ir ļaudis, kam zināmu aprēķinu dēļ karš ir ļoti nepieciešams. Kā mazu ilustrāciju varētu minēt to, ka nesen kāds karāmateriālu ražošanas sindikāts nopircis Tautu savienībai savu stāvošo laikrakstu «Journal de Geneve». Nav iemesla ticēt, ka tas darīts pacifistiskos nolūkos.

J. Grebзде.



Foto studija

Rūdolfs Balodis

jaunās telpās

Rīgā, Baznīcas ielā Nr. 2.

Elizabetes ielas stūrī.

Tālr. 30242.

Turpat „FOTOMA” atsevišķais kabīnēts, kurā katrs pats sevi var uzņemt.

individuum nozīmē novēršanos no intelektuālās izglītības un tiekšanos pēc cilvēcīgās un sociālās. Tā kā studenti tik kupli piedalās darba gadā, tad redzams, ka vēlēšanās strādāt fizisku darbu ir viņiem neuzspiesta. Tā ir viņu pašu brīva pārliecība. Darba gads sekmē fizisku norūdišanos un pašaudzināšanu. Taisni tāpēc darba gadā uzņem arī vidusskolas abiturientus, lai viņi pārbaudītu sevi un savu dzišanos pēc augstskolas — varbūt tā nemaz nav iekšēja prasība.

Katrai darba nometnei ir savs vadītājs. Šim vadītājam jābūt izcilam cilvēkam. Nepietiek, ka viņš zina kaut ko no darba, prot organizēt. Viņam nav nometnē nekādu priekšrocību, bet viņam jābūt nometnes priekšzīmei. Viņam jāiemiešo vislielākā vienkāršība un dabīgums. Viņš ir nometnes centrs. Tagadēja jaunatne prot ļoti asi vērtēt savus vadoņus. Viņa ātri zaudē ticību tiem. Tāpēc nometnes vadītājam jābūt patiesi augstvērtīgai personībai. Viņam jāpazīst visi viņam padotie, viņam jābūt spējīgam just to, ko tie jūt. Viņam jābūt jaunam sirdi un garā, tik jaunam kā tie, kurus viņš vada. Tad viņš tos sapratīs, un tad darba nometnēs valdīs veselīgs jaunības gars.

Darba gads nekādā ziņā nevar tikt domāts un nav arī domāts, lai te vingrinātos savā nākošā amatā. Katram atsevišķam dalībniekam ir pārliecība, ka viņš nestrādā sev, bet tautai, un ka vispirms jā rūpējas par tautas labklājību, jo no tās ir atkarīga arī viņa pašā labklājība. Darba gads nav nodarbošanās, bet pienākums. Darba gads ir jaunās paaudzes dzīves uzdevums.

Vācu studentu sociāl-politiskās tendences.

Pēc 2 gadu pārtraukuma no 21.—23. okt. 1932. g. notika sanāksme Jēnas studentu namā. Apsprieda jautājumus par studentu saimniecisko darbu, stud. mājām un ēdināšanu, par papildītām augstskolām un par akadēmisko darba gadu, par bezdarbu un tā apkaršanu. Te Bonnās prof. Tilmanis deva 4 interesantus priekšlikumus: 1) pamazināt gadu skaitu, kas vajadzīgs pensijas izkalpošanai, 2) ierobežot sliežu studešānu, 3) iznicināt divkārtos amatus, 4) rūpēties par kolonijām. Vai šie priekšlikumi ir dzīvē izvedami un lietderīgi, par to lai spriež mūsu lasītāji pašī.

Tā redzam, ka Vācijas stud. dzīves centrā ir tādi pašī jautājumi kā mūsu dzimtenē. Tikai viens jautājums mums ir svešs — darba nometnes.

Strēlnieku dārza biedrības danājiešu dāvana Studentu Padomei.

No ļoti kompetentas puses mums ienācis norādījums, ka Strēlnieku dārza biedrības valde, lai novērstu dārza atsavināšanu, nolēmusi daļu no tā, (kurā ietilpst Vīrsnieku klubs), piedāvāt pirkšanai Studentu padomei, studentu nama vajadzībām. Pirkšanas nauda, Ls 360.000.— Ieļa, Studentu padomei ienāksot kaut kāda «ziedošana» veidā.

Oficiāli tāds priekšlikums tagad ir piesūts Studentu padomei, un grūti ticams, ka Studentu padome pieņemtu līdzīgu danājiešu dāvanu, kas radītu nepārvāramu plaisu starp studentiem un mūsu armiju. Studenti nedrīkst jemt pretim provokatoriskas ubagu dāvanas, jo kas mūsu valstī tiesiski pienāks, to viņa arī pajems.

Studenta nama būvprogramma kā sava laikmeta dokuments.

Celtniecība atspoguļo savu laikmetu. Tas ir sevišķi sakāms par studentu nama būvprogrammu, kurās sastādītāji nav pat skaitījušies ar Studentu padomes līdzekļiem, bet mēģinājuši tikai pilnīgāk izteikt savu ideālu. Šis ideāls tad arī pilnā mērā izteic sava laikmeta garu, un kā tāds tas dziļāk izprotams vienīgi vēstures perspektīvā.

Kad mums radās sava valsts, mums vēl nebija vajadzīgo darbinieku. Provinces advokāts, pagasta skrīveris, skolotājs, intendantūras un bēgļu komitejas ierēdnis sastādīja tautas vadonības kodolu, kas vēlāk papildinājās ar personām, kurās cāru Krievijā bija pratušas sasniegt atbildīgu ierēdņu vietas. Vecā Krievija spokoja kā paraugs valsts aparāta uzbūvei, un tā mums radās ministrijas ar neskaitāmiem departamentiem un bez tiem vēl citas augstas iestādes. Tāpat pēkšņi no peļēkās pēckara sabiedrības izauga šo iestāžu vadītāji — neskaitāmie direktori un viņu kundzes. Loti bieži attiecīgās personas pavisam nebija sagatavotas ne saviem tiešajiem uzdevumiem, ne arī savam iedomātam augstajam stāvoklim. Šie vietu izpildītāji, nejudzamies stingri savos sedļos, visiem spēkiem centās spēlēt ievērojamu personu lomu, kā paši sev, tā citiem un it īpaši iedomātās Vakareuropas priekšā. Tā iesākās reprezentēšanās sērga, kurai nav gāļa vēl tagad.

Jaunākā paaudze, kas patlaban strādā gar studentu namu, vēl pa daļai dzīvo vecās paaudzes radītā pārliecībā, ka ne cilvēku patiesās zināšanas un spējas noteic viņa stāvokli sabiedrībā, bet gan sakāri ar augstu vietu taisītājiem un reprezentēšanās māksla, kas jāpiesavinās jau studiju laikā. Šāda studentu dzīves izpratne izteicās arī nama būvprogrammā. Bezgalīga reprezentēšanās ir studentu nama tagadējās būvprogrammas atslēga.

Pie studentu nama ieejas paredzēta speciāla korespondentu istaba, kas lietojama arī žurnālistiem: preses pārstāvjiem jābūt pie ieejas un jāredz, kā aug, dzīvo un strādā nākošie slavenie latvieši. Pēc tam nāk Studentu padomes telpas. Patlaban Studentu padome iztieka ar nelielu biroju Universitātes vecajā ēkā. Bet tā kā šī iestāde audzina nākošos parlamentāriešus un ar savām frakcijām, blokiem, interpelācijām un starpfrakciju apspriedēm cenšas atdarināt Saeimu, tad jaunajā namā tai arī iekārtotas attiecīgas telpas. Biroja telpām tur pievienotas vēl klāt sēžu telpas, prezidijām un komisijām, speciāla parlamenta zāle, kurai pēc programmas

jābūt reprezentatīvai, tālāk — speciāls reprezentēšanās zālonis — viesu pieņemšanai, arī nākošiem ārlietu ministrijas darbiniekiem paredzēts savs kabinets — ārlietu birojs. Kur vien kāda administratīva darbība, tur visur blakus darba istabām paredzēti direktoru kabineti: sporta administrācijai divas telpas, tāpat virtuves komisijai, lasītavas pārzinim savs speciāls kabinets, izdevniecības administratīvam personālam pat divas telpas. Studentu nama ideologus maz interesē kulturālās vajadzības, tās apkalpo samērā neliela lasītavas telpa, kur nākošie valsts vīri var pārskatīt jaunākos laikrakstus. Kā parasts, Studentu namā paredzēta ēdamzāle diezgan prāvam apmeklētāju skaitam. Bet nākošie tautas vadoni pat ēst nevar bez reprezentēšanās. Ēdamzāle, liekas, domāta nabadzīgākiem studentiem, jo bez tās vēl iekārtota kafējnīca un restorāns smalkākai publikai, kas savu maltīti mēdz aplaistīt ar dzērieniem, frakota, viesmīļa uzraudzībā.

Studentu namos iekārtota telpas fiziskai kultūrai. Arī mūsu studentu namā paredzēta vingrotava ar vajadzīgām blakus telpām — ģērbtuvēm, dušām. Bet bez tam vēl iekārtotas milzīgas telpas reprezentācijas sportam. Tā peldu baseins iekārtots sacīkšu vajadzībām ar tādu aprēķinu, lai fiziskās kultūras rezultātus peldu kostīmos varētu rādīt pēc programmas 150 apmeklētājiem. Šis skaits samērā mazs un rāda, ka peldu baseinam paredzēta izmeklēta publika. Sauszemes sports rēķinājies ar plašāku reprezentēšanos — tur skaitītājiem iekārtotas tribīnes ar 1000 sēdvietām un 300 stāvvietām, lai arī sporta cienītājiem nodrošinātu populārītāli tautā. Sports izprasts īsti amerikāniski kā sacīkšu un rekordu sports, tādēļ šai telpu grupai pievienota ambulance ar veselām 4 telām, kur sniegt pirmo palīdzību tiem, kas sacīkstēs paguru-

ši vai arī turpmāk vairs nespēs ņemt dalību. Studentu nams vispārīgi projektēts ne ikdienišķām vajadzībām, bet galvenām kārtām dažādiem izrikojumiem, ballēm, maskarādēm, sporta sacīkstēm. Kā nama iekārtas rekords uzskatāmas projektētās mehānizācijas ierīces, ar ko sporta zāles tribīnes var pārvērst par platformām un milzīgo zāli izmantot vēl nedzirdēti grandioziem banketiēm. Lai atslātu vēsturei šādus izcilus notikumus, tad namā paredzēta pat speciāla telpa izrikojumu fotogrāfam, kas uzņems svinīgākos momentus un ievērojamāko censonu grupas.

Vajaga tikai iedomāties visu kopā: svinīgo viesu uzņemšanu reprezentācijas zālonā, svinīgo sēdi Studentu padomes zālē, izšķirošas sacīkstes peldu baseinā un lielajā sporta zālē, bet pēc tam akadēmisko balli, lietojot vienkopus visas uzskaitītās telpas kopā ar kafējnīcu un restorānu, apbrūnotu ar pieiekošiem vīna un likiera krājumiem, — lai atzītu, kā šāda aina tiešām spēs iedvest pat ārzemniekiem pārliecību, ka mūsu jaunās paaudzes zieds var mēroties ar Vakareuropas lordu un grāfu jaunākām atvasēm.

Reprezentēšanās laikmets jau iet uz beigām. Ievērojamie latvieši savā laikā dibināja kopā ar spekulantiem veikalus un smēla naudu no valsts kases. Valsts kase tagad tukša, slavenie veikali un bankas jau bankrotējuši, bet reprezentācijas varenība nebeidzas protestēto un viltoto vekselu kaudzēs. Arī vispopulārākās onkuļu organizācijas vairs nespēj sagādāt izcilas vietas saviem krustdēļiem. Tagadējā studentu paaudze var tikai sasapnot par reprezentēšanos, bet dzīvī to nekad nepieredzēs.

Pēc tagadējās būvprogrammas studentu namu nedrīkst celt. No tās jāizmet visas liekās reprezentācijas telpas.

N. N.

Ārzemnieki Latvijā.

Ejot saimnieciskai krīzei dziļumā, arvien lielāks top bez darba palikušo skaits, pie kam neliels bezdarbs pat ir vasaras mēnešos. Soziem bezdarbnieku skaitu Latvijā rēķina uz 50—60.000, no kura dažādos darbos līdzekļu trūkuma dēļ varēs nodarbināt tikai daļu. Tani pat laikā Latvijā strādā 15.080 pastāvīgi dzīvojoši un 24.020 vasaras mēnešos strādājoši ārvalstnieki. Ņemot vērā to, ka dažās ārvalstīs ārzemnieku nodarbināšana pat pilnīgi nolēgta, apsvērtami valdības soli nodarbināto ārvalstnieku saraksta revīdēšanā.

Noskaidrots, ka liels skaits ārvalstnieku Latvijā strādā kā praktiskanti, saņemot atalgojumu, kas neatbilst praktiku atalgojumam. Tani pat laikā mūsu Universitātes un tehnisko skolu audzēkņi nevar atrast prakti, jo rūpniecības uzņēmumi tos nepieņem tādēļ, ka vietas jau aizņemusi sveštautiēši,

un latviešiem tur neiespējami iekļūt.

Francijā nolēgts dot darbu pat praktiskantiem studentiem-ārvalstniekiem, kamēr tur būšot kaut viens bezdarbnieks.

Tā kā 1931. g. rūpniecības uzņēmumos, kas nodarbinā vairāk kā 5 strādniekus vai lieto mehānisko dzinējspēku, bij nodarbināti 56.651 strādnieks, tad ārzemnieku skaits mūsu rūpniecībā ir vairāk kā pāvs (vairāk kā 15 procentes). Šo skaitu gan zināmā mērā samazina nansenisti, kurā puse no visiem ārzemniekiem.

Sex appeal (seksapil)

Tikai divi vārdi, bet viņos izteikts daudz vairāk nekā kristaltirā dzejā, nekā lielākā meistara gleznā vai visdziļākās skaņās. Tā neatvairami saista arī prov. A. Tomberga jaunā modernā kompozīcija „Sex appeal” (odiers un odekolons).

Dr. Walter Rensch.

Vācijas jaunatnes garīgais stāvoklis.

Vācu jaunatne ir nākusi pie atziņas, ka mēs tagad dzīvojam tādā vēstures posmā, kurā notikumu gaita risinās vēl neredzētā ātrumā. Sausules pirmie vēstnieki. Šī sastapšanās vecā pasaule un jaunās pasaules — šī divu laikmetu sadursme — sevišķi jūtama ir Vācijā kā visas Eiropas centrā — sirdī. Vecās, pilsoniskās autoritātes zūd, un arvien vairāk atbalsu atrod jaunās Itālijas un Krievijas valsts formas. Tomēr te jāievēro viena lieta: pakas apmeklēt Vācijas, Austrijas un natnē tikai nodošanos radikālismam. Bet šī parādība vācu jaunatnes gara dzīvē ir tikai viens simptoms, bet nekādā ziņā ne pirmā un pēdējā doma.

Ir tiesa, ka lielākā daļa studentu, virsš novērotājs redzēs vācu jaunatnes augstskolas, simpatizē radikālajām partijām. Pēdējā laika lielajās politiskajās vēlēšanās jauno vēlēšanu vairums savas balsis nodeva par ekstrēmām grupām. Lielpilsētās arvien vairojas arī komunistisko studentu organizācijas. Tomēr kā jau augšā uzsvēru, jāievēro tas, ka visas šīs parādības ir vācu jaunatne nav pasīva citu tautu domu atveidinatāja. Vīna seko ar-

vien savas pašas likumiem. Pieķēšanās radikālajām grupām nav notikusi svešu zemju ietekmē, bet gan izaugusi no pašas Vācijas apstākļiem. Vecā paaudze ir cietusi neveiksmi, cenzdamās salāpīt politiskos un saimnieciskos plūsmus. Šim nolūkam tā palīgā sauca pat ārzemju spēkus, kas sevišķi nepatīka vācu jaunatnei. Tāpēc vecā paaudze un vecā vara ir zaudējusi jaunatnes ticību. Jaunieši tagad visā kailumā redz savas tēvzemes šausmīgo stāvokli. Šī atziņa vairs neļauj stāvēt uz vietas. Tieši radikālās partijas ir tās, kas meklē jaunus ceļus un jaunās iespējas. Tāpēc vācu jaunatne viņām pieslejas.

Vācijas saimniecības sabrukums ir novedis pie tā, ka pat izdevīgajos vasaras mēnešos bezdarbnieku skaits sasniedz 4 miljonus. No tiem vesels miljons ir jaunieši. Bet to jauniešu skaits, kas nekad nav varējuši darbu atrast, sasniedz vairākus simtu tūkstošus. Tikai puse izredzēta, kas pabeidz tehniskās augstskolas, iegūst piemērotu nodarbošanos. Daudzi strādā fabrikās kā vienkārši strādnieki, bet vēl daudz vairāk paliek pavisam bez darba. Juristiem un pādagogiem

nav nekādu cerību ātrāk kā pēc 10—12 gadiem dabūt noteiktu vietu. «Tauta bez vietas» ir Arveda Grimma jaunā romāna nosaukums, kas vācu jaunatnē ir vairāk pazīstams un vairāk lasīts kā Remarka populārā grāmata «Rietumu frontē bez pārmainām». Šis romāns tēlo tā Vācijas jaunatnes drausmīgo stāvokli, kas pasaulei ir devusi visātrākos kuģus, lielākās lidmašīnas un labākos cepelīnus.

Vācu jaunatnes domas saistās ap 2 lietām — valsti un tautu. Sevišķi pasaules kara laikā vācieši ir izkaisīti pa visām zemēm, bet visu šo zemju vācu jaunatne jūtas vienota. Katra studentu organizācija tiklab Vācijā, Austrijā kā Dancigā var tikt nosaukta par «lielvācu» organizāciju. Tāpēc nav jābrīnās par to, ka vācu jaunatnei, kā pati par sevi saprotama lieta šķiet Vācijas, Austrijas un Dancigas apvienošanas nepieciešamība.

Blakus šai prasībai pēc jaunas kārtības tautu sadzīvē jaunajā Vācijā svarīgs jautājums ir saimnieciski - sociālās pārgrozības. Pēdējos mēnešos visvairāk lasītā grāmata ir Frīda «Kapitālisma beigās». Bezdarbnieku stāvoklis arvien vēl ir bez cerībām, arvien pieaug izmisuma balss. Liekas, ka no valdības puses par maz šie tiek darīti. Tā-



50 santīmu desmits,
un ir to vērts!

Tā kā daudzas ārvalstis izturas naidīgi pret Latvijas pavalstnieku nodarbināšanu rūpniecībā, tad vismaz pret šīm valstīm spējami līdzīgi soļi.

Daļa ārvalstnieku strādā kā neatvietojami speciālisti. Savā laikā viņi ielastī tikai tik ilgi, lai sagatavotu attiecīgi mūsu strādniekus. Tomēr daudzās nozarēs tas nemaz nav noticis, un tur ārzemnieki ir vēl neatvietojami. Lai ārzemniekus varētu labāk ievest, tad ir piedomāti pat skanīgi nosaukumi, piem, kāda liela mūsu krāsotava ievēdusi koloristus (krāsošanas meistarus), lai gan tādi pat atrodami Latvijā. Bet tā kā šis uzņēmums spekulēja, ka attiecīgās iestādes nepārzinās šī vārda īsto nozīmi, tad atļauja dota. Tekstilrūpniecībā un stiklrūpniecībā pat būtu vēlams speciālistu sagatavošanai atvērt skolas pie attiecīgām fabrikām. Jo mūsu augstākā mācības iestāde, kurā arī lasa attiecīgos kursus, ir nedomā par vajadzīgās prakses sagatavošanu studējošiem, lai tie varētu iespējsties šais rūpniecības un nebūtu kā intelligentiem bezdarbniekiem jāatņem maizes kumos tiem cilvēkiem, kurus skola nav neviēnā speciālitātē gatavojuši.

L. B.

Vācijas universitāšu doktoru disertācijas. Nesen atpakaļ Virsburgas universitāte piešķirusi medicīnas doktora gradu kādam jaunam cilvēkam par iesniegto disertāciju: «Gētes zobu sāpes». Bavārijas izglītības ministrs, izlasot šo ziņu laikrakstos, līdzis medicīnas fak. savu lēmumu no jauna caurskatīt. Lūgums ievērots un jaunajam doktorandam ieteikts izvēlēties disertācijai «zinātniskāku tēmu».

pēc jaunatne prasa tūlītēju reformu. Kaut kam pavisam jaunam jānāk novecojušās saimnieciskās sistēmas vietā. Kommunistiskā partija sludina bolševistisku saimniekošanas kārtību, citi ieteic tādu saimniecību, kas būtu organizēta pēc fašisma parauga. Abas šīs programmas tomēr neatbilst vācu jaunatnes domāšanai. Vācu studentu korporācijas, biedrības un pat tiri politiskās organizācijas nākušas pie slēdziena, ka vispieņemamākā ir Vīnes prof. Oltomāra Španna programma, kas pamatojas uz tā, ka atsevišķais cilvēks ietilpst kādā mazākā grupā, kas savukārt ietilpst lielākā kopgrupā un tā atkal lielākā. Vienis prātis visa Vācijas jaunatne ir vienā punktā: jānodibina visas Eiropas kopēja lielsaimniecība, jānoārda mullīgās muitas sienas. Pirmais solis šai ziņā būtu Vācijas — Austrijas muitas ūnija.

Tā vācu jaunatne stāv daudzu problēmu priekšā, kas faktiski attiecas uz visu Eiropu, pat visu pasauli, bet kas vissmagāk un sāpīgāk skar tieši Vāciju. Mūsu jaunatne ziņā, ka viena tauta vien nav spējīga pārorganizēt visas pasaules saimniecību un novērst citus trūkumus. Tāpēc viņa cer un gaida citu tautu jaunatni palīgā.

V. K.

Stud. J. Soms.

Latgales garīgās atmodas iezvanītāji.

Pēdējā gadu maiņā pagāja simts gadi kopš pirmā lielākā Latgales garīgās atmodas darbinieka Gustava Manteufela dzimšanas. Grūti iedomāties, cik tālu atpakaļ savā garīgā attīstībā būtu palikuši jau tā garīgi nomāktā Latgale, ja ar saviem rakstiem un pakalpojumiem šinī ziņā nebūtu nācis Manteufelis.

G. Manteufelis dzimis 1832. gadā 31. decembrī, Dricānos, kur viņa tēvam tanis laikos piederēja viena no daudzām muižām. Izglītojies Jelgavas ģimnazijā un pēc tam studēja Tērbatas universitātē. Pēc studiju beigšanas 1856. gadā turpat ieguva juridisko zinātņu kandidāta, bet 1859. gadā maģistra grādu. Vēlākos gados studiju nolūkos apceļoja Eiropu un, iepazīties ar tur valdošām idejām, publicēja vairākus rakstus par dažādiem jautājumiem.

Atgriezies no ceļojuma, viņš apmetas uz dzīvi Rīgā un vēlāk savā tēva muižā Dricānos. Iepazīties ar Vakarēiropas kultūru un dzīvojot nabadzīgo un neizglīto zemnieku vidū, viņš pazīst viņu bēdas un trūkumus, kas uz viņu atstāj lielu iespaidu. Šo iespaidu ierosināts, viņš arī uzsāk šīs latvju tautas daļas lielo garīgās apgaismošanas darbu.

Te sevišķi jāuzsver apstākļi, ka ap pag. gads. 60. gadiem, kad pārejā Latvijā garīgās attīstības process bija jau turpinājies veselus 40 gadus, Latgalē nebija vēl sācies. Šo darbu tad arī uzsāka Manteufelis, bet vēlākos laikos to turpināja viens otrs no pašu zemnieku vidus nākušais censonis. Pirmā kārtā minamas daudzas Manteufela sarakstītās un izdotās grāmatas. Lielākā daļa no tām ir garīga satura, kā: bībeles gabalu tulko-

jumi, dziesmu grāmatas, svēto dzīves apraksti u. t. t. Vēlākos gados viņš saraksta arī vairākas laicīga satura grāmatas, no kurām kā pirmā minama 1861. gadā izdotā «laika grāmata», kas iznāca ikgadus līdz pat drukas brīvības aizliegšanai, t. i., 1871. gadam. Bez tam Manteufelis sastādījis arī vairākas mācības grāmatas Latgales zemnieku bērniem, bet tās skolās nepielaida. Viņš arī bija pirmais, kas uzsāka tautas gara mantu vākšanas darbu, kurš tanis laikos ne no viena netika veikts, savācot un iespiežot daudzas tautas dziesmas. Sastāvēt bij. Krievijas iekšlietu ministrijas dienestā, tulkojis vairākus toreizējās krievu valdības rīkojumus un likumus latgaliski. Pēc drukas brīvības aizliegšanas arī Manteufela darbībai lika šķēršļus — viņam aizliedza rakstīt un iespiest jebkādas rakstus latgaliešu izloksnē.

Manteufelis daudz rakstījis par Latgali un vietējiem dzīves apstākļiem arī cittautei presē un izdevumos, sevišķi poļu un vācu. Atzīmējams arī kāds viņa sastādīts almanachs «Terra Mariana» (Māras zeme), kuras 1888. gadā no vietējās muižniecības pasniegts Romas pāvestam Leonam XIII. viņa 50 gadu garīdznieka jubilejas gadījumā. Almanachā, kas izdots tikai dažos eksemplāros, ievietoti daudzi atēli un zīmējumi, kā arī ziņas par Latgali.

Visu viņa sarakstīto grāmatu un brošūru, neskaitot daudzus atsevišķus apcerējumus pēdējā, skaita ap 300. Bez paša sarakstītajām grāmatām dažādās nozarēs un jautājumos, viņš pētīja un sakārtoja arī jau agrāk iznākušās grāmatas Latgalē. Teiktāis liecina par to lielo un svētīgo darbu, kā-

du veicis šis godam minamais vīrs. Manteufela darba un ievērojamo sasniegumu mūžs noslēdzas 1916. gadā 7. decembrī. Piemērot nopelniem bagāto darbinieku, vēl jāatzīmē apstākļi, ka Manteufelis, būdams sveštāties (polis, kuŗa senči bijuši vāci) un muižnieks, bija vienīgais starp tādējiem, kuŗu minētā darbā vadījušas.

Kā no pašu Latgales zemnieku vidus nācis darbinieks un cīnītājs, kas turpināja Manteufela iesāktu darbu, jāatzīmē P. Migliniķis. Viņš dzimis 1852. un miris 1882. gadā. Šogad tā tad pāiet 80 gadi no viņa dzimšanas un 50 gadi no nāves dienas. Ja Manteufelis bija vairāk nodevies rakstniecībai un klusam darbam, tad Migliniķis uzskatāms kā pirmais, kas uzsāka aktīvu cīņu pret muižniecības spaidiem Latgalē. Viņš bija pirmais apspiesto, neapzinīgo zemnieku mudinātājs uz apzinīgu un organizētu cīņu par savu stāvokļa labošanu. Tādā kārtā, kā sociālās taisnības meklētājs, nonāk asos konfliktos ar vietējo muižniecību. Aizstāvēt kādā strīdus lietā zemniekus pret muižniekiem, viņš nevainīgs nokļūst cietumā. Lai gan vēlāk lieta jē m viņam labvēlīgu virzienu — zaudēto veselību atgūt viņam neizdevas, un viņš nepilnu 30 gadu vecumā mirst.

Rakstniecības laukā viņš nav paguvis sevišķi daudz darboties, jo pāragrā nāve šo darbu pārtrauca. Migliniķis tulkojis vairākas krievu grāmatas, sacerējis dažas dzejas un visādi centies veikt zemnieku garīgās apgaismošanas darbu — pat lasot tiem grāmatas priekšā un izskaidrojot to saturu.

Tāds īsumā ir šo divu pirmo Latgales ievērojamāko darbinieku raksturojums un viņu darbības nozīme garīgās tautas atmodas iezvanīšanā Latgalē. Viņu vārdi sevi ietver šīs latvju tautas daļas un apgabala attīstības sākumu.



T. Zajkains — Marmors

Pēteris Aigars.

Kaijas.

Kad jau man nav vairs ne ziedu, ne maija — Sirdi pie dzīves, kas valdzinot sien, Vēl jūsu rokas kā sidraba kaijas Cerības vēdinot pretim man skrien, Vēl jūsu rokas caur nakti un vēju, Dragātī kuķi uz jūrām kad grimst, Izkaisot zvaigznes un neprātu spēju Laižas un pēkšņi uz pleca man rimst, Un es vairs nezinu jūnijs, vai augusts, Tagad ir laukos, vai novembris daurs? Gribas man atkal ar prieku būt draugs, Aizejot vienreiz kas neatnāk vairs, Gribas man atkal kā sēdienās maijā Ābeļu ziedus un cerņus šķīt, Jo jūsu rokas kā sidraba kaijas Laižas caur nakti un matos man krit.

«Universitas» 1933. g. 1. nr. mainījusies redakcija. Personālo redakcijas maiņu raksturo šai pašā numurā ievietots sekošs sludinājums:

Līdzstrādnieki nacionāli-monarchistiskai latviešu dienas avīzel vajadz. (iekš.-ārzemju, tautsaimniec., kultūr., māksl., techn., reportāžas, sporta, tiesas, literār. un cit. nod.) Pied. ar paraugdarbu (konfid. garant., pēc izlas. nosūta atp.) š. a. k. Nr. A 367.

«Universitas» 17. nr., kas iznāca 15. decembrī, iespēsts sekojošs ziņojums: **Nacionālo studentu biedrību bloks maldina studentus.**

Priekšvēlēšanu dienās Universitātē izplatīja lapīņus ar Nacionālo studentu biedrību bloka parakstu, kurā izplatīja baumas, it kā «Ugunskrustā», nacionālsociālistos, nacionālā studentu apvienībā un lauku studentos esot korporāciju dzegzēni. Šajā sakarā Studentu-zemnieku frakcija mums paziņoja, ka uzsaucums izplatīts bez viņas ziņas un viņa ar to nesolidārijējoties.

Studentu zemnieku frakcija mums paskaudro, ka viņa līdzīga satura ziņojumu «Universitas» redakcijai nav sniegusi un nedomā to darīt.

25 gadi akadēmiskā darbā.

1908. g. pie Rīgas Politehniskā institūta nodibinājās «Rīgas latviešu studentu savienība»: tani laikā pie Politehniskuma pastāvēja vienīgi korporācijas, bet ar šo organizāciju vāciskām tradīcijām visi latviešu studenti nevarēja samierināties.

Neskatoties uz materiālām grūtībām, biedrība isā laikā attīstīja rosīgu darbību, pulcējot ap sevi latviski domājošus studentus, izveidojot priekšzīmīgu organizāciju, sarīkojot koncertus, priekšlasījumus un aktīvi piedaloties sabiedriskā dzīvē.

Sākoties pasaules karā, biedrības darbību Rīgā pārtrauca un pārcēla uz Maskavu.

1920. g. biedrība darbību atjaunoja pie Latvijas Universitātes. Sakarā ar 1923. g. izdoto likumu par biedrībām, savienībām un politiskām organizācijām, bija nepieciešami

biedrībai mainīt savu nosaukumu, piemērojoties likuma prasībām, un biedrību šinī gadā pārdēvēja par Latvijas Universitātes studentu biedrību «Patria».

Latvijas Universitātes pirmajos pastāvēšanas gados pārsvarā bija studentu biedrības. Vēlāk korporācijas ar dažādiem līdzekļiem centās pastāvošās stud. biedrības pārvērst par korporācijām, tādēļ ierīcās citu organizāciju dzīvē. Pateicoties šādai korporāciju taktikai, arī stud. b-bā «Patria» radās divi novirzieni. Vieni aizstāvēja organizācijas veidu un principus, otri gribēja organizāciju pārvērst korporācijā. Cīņu gala rezultāts bij tas, ka biedrība sadalījās. Tā biedru daļa, kas aizstāvēja biedrības dibināšanu sprāstos mērķus un principus un bija beiguši augstskolu, apvienojās akadēmiski izglīto pilsone b-bā «Kāvi»; augstskolu vēl nebeigušie nodibināja L. U. studentu

b-bu «Kāvi». Pirmās organizācijas biedri visi skaitās pēdējās vecbiedri.

Pārējā Patria's biedru daļa, kas no biedrības sprāstajiem mērķiem un principiem bija atsvešinājusies, nodibināja korporāciju «Patria». Stud. b-bas «Kāvi» vecbiedri iekārtoja b-bas telpas Kr. Barona ielā 33/35 un sekmēja b-bas attīstību un izveidošanos saskaņā ar sprāstajiem mērķiem, kas atbilst jau 1908. g. dibinātās Rīgas latviešu studentu savienības idejām un uzdevumiem. Pašreiz studentu biedrība «Kāvi» attīsta rosīgu darbību, meklējot pēc sadarbības ar jau pastāvošām radniecīgām studentu organizācijām, tādēļ veicinot plašāku sadarbību starp L. U. studentu organizācijām.

25. janvārī š. g. studentu biedrība «Kāvi», biedri un vecbiedri svin savu un savu priekšteču 25 gadu darbības atceri.

Mūksalas mākslinieku b-bas — gleznu izstāde

Pēteris Aigars.

Dziesma sunim.

Ši diena dziest kā sapnis grūts, — Nāc, draugs mans, pinkainais! Tik daudz jau sirdij sāpēs būts, Un tālu prom jau maijs.

Nāc, galvu man uz ceļiem liec, Pie rokām purnu spied; Pār mežiem slidot rudens rīts Kā sārta roze zied.

Nāc, skumjo galvu ciešāk kļauj, — Un brūnās acis ver; No kļāvām vēji zeltu rauj Un svelpnot dubļos ber.

Ak, draugs mans, vecais pinkainais — Sirds pamazām mums rūsi! Un jau tik tālu projām maijs Un otrs nez vai būs.

Pēteris Aigars.

A. Dreimanis.

Draugu pulkā.

Kad draugu pulkā prieks visspožāk mirdz, Tad klusi atstāj tos, pirms sirds tev jūt, Ka gurdums nāk kā miglas dūmāks balts Un lēni atslābst istā prieka salts. — Tu neredzēsi, prieks kā dziesmā un zūd, Un mirklus skaistos mūžam glabās sirds!

Māksla.

Nacionālā teātra beidzamā novitāte Jāņa Grīna komēdija — **Kaļostro Jelgavā** — 3 cēliens, 9 ainā.

Minētā komēdija pazīstamā rakstnieka un redaktora Jāņa Grīna pirmais dramatisks darbs, un ar to viņš var būt pilnā mērā apmierināts. Ja skatuviskā ziņā šai komēdijai piemīt vēl dažas nepilnības un kļūdas; dramatisks risinājums par vāju, dažas personas liekas, kaut Kaļostro sieva, Jelgavas tīrgūsus aina pilnīgi nevajadzīga, tad tīri literāriskā ziņā viņai turpretim piemīt augsti vērtējamas īpašības — smalki izstrādāts di-

alogs, stingrs, objektīvs vēsturiskums, skaidri noteikti zīmēti tipi, bet visam tam pāri īpatnēja viela, kas nekad vēl līdz šim nav rādīta uz latviešu skatuves no latvju autora.

Tāpat tikai apsvēkt var Grīna kritisko pat iznīcinošo attieksmi pret vācu muižniecību un vispār pret pārāk metafizisku pasaules uzskatu. Mūsu murgu laikā šāds darbs ar tik skaidri izteiktu racionālismu var būt tikai ļoti noderīgs.

Inscenētāja Jāņa Lejņa uzvedums visumā būtu apsvēcams, tikai šeit jāatzīmē viena dziļa kļūda. Lejņš vai nav spējis, vai nav gribējis izprast autora nodomus. Lugu, komēdiju ar tik skaidru racionālu tendenci, ar tik apslēptu ironiju nedrīkstēja nekādā ziņā uzvest pastorālā garā. Tas traucē un galvenais, bojā darbu.

No aktieriem pirmā vietā būtu minams Pēteris Kaļostro. Labs, nosvērts tēls. Pārējie neko sevišķu nedod. Viduvēji ir Anta Klinte, ir Jānis Osis, ir Uršēns. Mazākās lomās — šoreiz jauks Šaberts. K.

Morāliskās katastrofas un slimības Eiropas sabiedriskā dzīvē.

Mūsu laikmets ir raksturīgs ar dažādām krīzēm un sabrukumiem. Pašlaik mēs pārdzīvojam smagu saimniecisku sabrukumu, bet ne mazāk asas un smagas krīzes ir mūsu garīgā pasaulē. Ir daudz degošu jautājumu, kas nodarbinā mūsu sabiedrības prātu. Vērtības, kas, kā līdz šim likās, bija nesatricināmas, sāk šķobīties. Ir uzpeldējuši jautājumi par mākslas un zinātnes vērtību un vispār par kultūras nepieciešamību. Ka par šiem jautājumiem sabiedrība dzīvē interesē, to pierādīja arī lielais klausītāju skaits prof. Vipera priekšlasījumā «Morāliskās katastrofas un slimības Eiropas sabiedriskā dzīvē». Ja kāds sagaidīja tiešu atbildi savām domām, tas varēja justies vilts, bet mēs redzējām ceļu, pa kuŗu jāiet, lai izkļūtu no pašreizējā katastrofālā stāvokļa.

Vēsturē redzam, ka agrāk zinātni uzskatīja par vienīgo glābību no dažādām

sabiedriskām nelaimēm. Bet mēs redzam, ka bez pozitīvajiem ieguvumiem zinātne ir arī daudz launumu celonis. Renesanses laikmetā, kad sākās liels zinātnes uzplaukums, parādās arī 4 morāliskas slimības, kas aptver vairākus gadu simtus: inkvizīcija, raganu un burvju dedzināšana, muižnieku kārtas un dzimtbūšanas rašanās. Kā pirmās divas, tā arī pēdējās divas parādības ir viena ar otru ciešā sakarā, un visas viņas ir lielā mērā veicinājušas zinātne. Arī reformācija neiznīcināja šos launumus. Vēsture rāda muižnieku kārtas un dzimtbūšanas kopējo un pēkšņu rašanos. Ja skatām ievērojamo ierašu tiesību krājumu — Sakšu spoguļi (Sachsenspiegel), ko sakopojis bruņinieks Eike fon Repkops ap 1250. g., tad tur cilvēku šķīrošanu atsevišķās kārtās neredzam. Ir gan runa par profesijām. Arī pāvests Aleksandrs III. teica, ka kristīgā pasaulē nav vietas verdzībai. Un tad, 15. g. s. tā pēkšņi attīstās. Humānisma laikmetā šinī iestādījumam ir rasts pamatojums, pētot seno grieķu un romiešu rakstus. Dzimtbūšanas aizstāvji balstās starp citu arī uz Justiniana «Institutiones», kur teikts, ka pastāv divas lauku šķiras — brīva un nebrīva.

Tas viss dod pārskatu par viduslaiku morāliskām slimībām. Bet kautgan viduslaikus uzskata par vistumsākajiem un mežonīgākajiem, tomēr, apskatot mūsu laikus, redzam tādas morāliskas aizspriedumus un netikumus, kādu viduslaikos nebija. Katra laika turīgo lauku šķira dibina savu labklājību uz darba lauku verdzību un aplaupīšanu. Un šo rīcību vienmēr atbilstoši zinātniskās teorijas. Arī mūsu laiku milzīgie izgudrojumi kalpo vairāk lauku iznīcināšanai kā vispārīgas labklājības radīšanai. Redzam, ka esam nonākuši pie ētiskas katastrofas — morāliskas slimības. Bet tikai zinātne, kas palīdzējusi radīt šos launumus, var dot līdzekļus viņu novēršanai. Un mūsu pienākums ir gādāt, lai tas notiktu.

Z. B.

Rīgas pils. mākslas muzejā no 22. janvāra līdz 5 februārim.

Zinātnes krīze.

Vācu fizikis, prof. Planks, kvantu teorijas slavenais autors, sarakstījis populāru pārskatu par zinātnes sasniegumiem pagājušā gadā.

Pēc prof. Planka domām, zinātnes krīze, par kuŗu pēdējā laikā daudz runāts, izskaidrojama ar cilvēces nesamērojami augstām prasībām pret zinātni. Ievērojot tehnikas sasniegumus, cilvēkiem šķiet, ka zinātnei iespējams izskaidrot visas parādības, tādējādi ar viņu aizvietojojam reliģiju.

Tomēr zinātnes mērķi un līdzekļi ļoti ierobežoti. Kad cilvēki to sāka saprast, viņos radās dabīga reakcija, līdzīga vilšanai uz zinātni, kas tikpat nedibināta kā agrāk uzstādītās lielas prasības.

Tuvākā nākotnē prof. Planks paredz grandiozu ķīmijas un radiotehnikas attīstību, sevišķi televīzijas un telemehānikas nozarēs.

«Atlantika» ugunsgrēkam šķietamu izskaidrojumu devis pazīstamais franču radio-techniķis E. Aisbergs.

Mani nejausi, pēc «Žorž-Philippāra» ugunsgrēka, kāds jautājums ieinteresēja, — vai radio raidstacijas var izsaukt ugunsgrēku! Lieta tāda, ka Herca vilņi izsauc elektriskas strāvas visos metāla priekšmetos, kas atrodas viņu ceļā. Sevišķu intensitāti šīs strāvas sasniedz, kad metāla priekšmetam ir rezonanse ar raidstacijas vilņu garumu. Dzirksteles rašanās tad pilnīgi iespējama. Uz šī principa pamata līdz šim izvesti visi tālspriecināšanas mēģinājumi.

Pirms kara Itālijā uzsprāga kāda spridzināmo vielu noliktava, kas atrodas tieši blakus radiostacijai. Ja vēl jē vērā okeāna tvaikoņa visdažādākās metaliskās daļas, kas pilnīgi nejausi var atrasties rezonansē ar īsāko vilni un nitrocelulozes krāsas, ar kuŗām parasti tagad krāso koka daļas, tad viens no daudzajiem kuģu ugunsgrēku izskaidrojumiem ir tikpat paties, kā visi pārējie.

Instrumenti un piederumi
Anatomijai - Fizioloģijai

K. Marggrafs

Chirurgisku piederumu
noliktava

Rīgā, Kungu ielā 16

Heidelbergas universitātes ķīmijas laboratorijā, kādu mēģinājumu izveidot, noticis sprādziens. Smagi ievainots profesors — laboratorijas vadītājs.

Stutgartes universitātes prof. Regeners stratofēras pētīšanai konstruējis speciālu gaisa balonu ar automātiskiem novērošanas aparātiem. 6. janvārī pirmo reizi balonu izmēģināja. Sasniegtais augstums — 24 km., kas par 6 km. pārsniedz prof. Pikāra rekordu. Gaisa spiediens šini augstumā 22 mm. (prof. Pikāram — 80 m. m.). Paralēli pētīti kosmiskie stari. Pēc prof. Regenera vārdiem, automātiskā balona aparātūra savu uzdevumu daudz labāk veikusi, kā to varējās izdarīt prof. Pikārs.

Indianopolisas štātā (U. S. A.) laulību šķiršana sasniegusi nedzirdētu skaitli — 41% no visām reģistrētām laulībām. Lai apkarotu šo parādību, š. g. 27. janvārī, pie vietējās universitātes atklās laulību fakultāti. Par fakultātes dekānu uzcināts kāds pazīstams advokāts. Mācības maksa sēmeštri noteikta 7.50 doll. laulātniem pāriem un 5 doll. atsevišķām personām. Fakultātē lasīto lekcijas par laulības dzīves sociāliem, fizioloģiskiem, psiholoģiskiem, oikonomiskiem un reliģiskiem jautājumiem.

Vairāk aktivitātes!

Latvju studenti tagad stipri atsvešinājies no tautas. Uz laukiem viņu tur par lepnu kungu smalkām rokām, kas fiziskam darbam neder un arī cita nekā neprot kā tikai dzert, jautri uzdzīvot un tērēt tēva sakrāto mantu. Tādu uzskatu panākusi arī savu rīcību vienā mūsu studentu daļa. Viņas nopelns ir tas, ka lauku darba rūķis ar ignūnu un sarūgtinājumu raugās uz studējošo jaunatni.

Tie studenti, kas veic savus pienākumus, kas tiešām gatavojas klūt par derīgiem tautas darbiniekiem — tie pazūd bramanīgās «zelta jaunatnes» vidū. Bet taismī viņiem jāredz, ka viņa latvju jaunatne nav zudusi, ka tā vēl interesējas par garīgām vērtībām. Bet, kāpjot zinātnes kalnā, latvju jaunatne nedrīkst zaudēt arī sakaru ar tautas masām. — Zināms, pirmā vietā jābūt speciālam studiju darbam un vispārējo zināšanu papildināšanai — bet vēl atjiek vaļas brīži gan Ziemassvētku, gan vasaras brīvlaikā. Te nu ir istais laiks atjaunot sairusās saites ar tautu. — Mūsu laiki, sevišķi valsts no-

Prof. D'Arsonvala 70 gadu jubileju atzīmēs visā kultūralā pasaulē. Profesors savā laikā nodibināja bioloģisko fiziku, izpētīja endokrinoloģijas principus, ar saviem teoretiskiem darbiem sekmējās moderno saldētavu izbūvi, norādījis uz okeānu termisko enerģiju, u. t. t.

Bet galvenais profesora nopelns elektroterapeitiskās ārstēšanas iespējāmību izpētīšana. Ar to profesors iezīmēja jaunu laikmetu medicīnas vēsturē. Viņš bija pirmais no fizioloģiem, kas norādīja uz elektrisko fainomenu nozīmi un lomu organismu dzīvē. Dzīvība ir visu elektrisko parādību komplekss. — šādu principu prof. D'Arsonvals lika jaunās fizioloģijas pamatos.

Prāgas vācu universitātes dermatologs prof. K. Kreibls, kas nesēn nomira, vi-

males, snauz garīgās kultūras trūkumā, Latgalē un Augšzemgalē zūd nacionālā pašapziņa — vai te nav vieta latvju studentiem (saprotais — vecākajiem kursiem, kam garīgo vērtību bagāža lielāka)? Katrā speciālītātē var atrast tematus, kas ieinteresēs lauku laudis un modinās tos no garīgā miega. Siem priekšlasījumiem, saprotams, jābūt piemērotiem klausītāju kultūrai attīstībai. Katrs vērtīgs un labi sagatavots priekšlasījums tad būs kā kviešu grauds, kas augs un nesīs smagas zelta vārpas. Bet, ja šie graudi būs reti — tad sekmju nebūs. Tādēļ te vārds studentu organizācijām — tām jāaudzina garīgo vērtību nesēji tautā, jāgādā par sistemātisku priekšlasījumu sarīkošanu kādā apvidū, jārūpējas par tematu izvēli. To viņas var veikt gan atsevišķi, gan arī kopā ar citām kultūralām organizācijām. — Ar jaunu izdzīvi un pasīvu noskaņotības nekā nepanāksim! Tādēļ vairāk aktivitātes tautas garīgā limena pacelšanā, tautas vienības atjaunošanā!

Stud. rer. nat. A. Dreimanis.

sus savus nekustamos īpašumus un ievērojamu bibliotēku novēlējis savai universitātei.

Jauns studentu laikraksts.

Ar 1933. g. 1. janvārī Varšavā sācis iznākt jauns studentu žurnāls «La tribune des jeunes». Ievietotie raksti ir franču un vācu valodās. Redakcijai ir nodaļas gandrīz visās Eiropas valstīs — Austrijā, Beļģijā, Čehoslovākijā, Francijā, Vācijā, Rumānijā, Šveicē un arī Latvijā. Žurnāla mērķis — vienot visu zemju studentus pāri tautu naidam un saursirdībai. Žurnāls tāpēc aplūko jautājumus, kas var interesēt visu zemju studentus. Visos jautājumos tas cenšas būt bezparteišķs, bet arī patiess.

Universitāte uzaicina piedalīties ģeoloģijas kongresā Vašingtonā 1933. g. jūlijā.

Veikalu grāmatu rūpniecība,
spiestuve un rakstāmlietu
veikals,

Kārlis Polis,

Rīga, Terbatas ielā № 50,
Tālrunis 26212.

Universitātes sports šogad nevar uzrādīt tādu panākumus, kā iepriekšējos gados. Zaudēts pat tur, kur agrāk nebija nopietnu konkurentu (piem. slēpošanā). Arī futbola komandai (šoreiz gan vainojams arī pret US. vērstās intrigas, pateicoties kurām, zīdu «Hakoah» panāca US. uzvaras anulēšanu), jau otru gadu gadu nākās apmierināties ar 2. vietu Rīgas «A» klasē, kas nedod tiesību nākamgad spēlēt augstākā klasē, t. i. virslīgā.

Tāpat vieglatlētu reprezentācija SELL. gadskārtējās sacīkstēs šoreiz bija stipri bēdīga.

US. vadībai nākamgad būs jāpieļiek daudz pūļu, lai paceltu patreiz stipri sašķobītos US. prestižu.

«Kursa», vecākā Latvijas universitātes studentu novadniecība, ziemas svētku brīvlaikā nosvinēja Liepājā 10 gadu pastāvēšanas dienu.

Zinojums.

Izsakām pateicību visām tām organizācijām un tiem komitētiem, kas sekmēja mūsu studentu budžeta anketu izplatīšanu.

G. Kaite, J. Grebze.

Redakcijas kolēģija.

Atbild. redaktors: Roberts Spodris.
Kolēģijas priekšsēd.: Lenora Ātrina.

Izdevējs.

L. U. studentu vienotgu Vienkopa.

Sveicinam akadēmisko saimi Jaunā gadā!



Liķieru fabrika
M. ASKOV un Co.

Rīgā, Bruņinieku ielā № 12-a.

Tabakas fabrika

A. G. Ruhtenberg & S.

Rīgā, Dzirnau ielā 33

Vīnu lieltirgotava un liķieru
fabrika

Schaar & Caviecel

dib. 1826. g.

Rīgā, Kaļķu ielā 30

V. KUZE

Šokolādu un konfekšu fabrika
Rīgā, Artilerijas ielā 55

E. Mežits

Kafijas, kakao, šokolādes
un konfekšu fabrika.
Rīgā, Fabr. Daugavgrīvas ielā 10

Vilnu pieņem kāršanā un vērpšanā

Valmieras ielā 8. Tālr. 93642
J. Plaudis.

Zīmēšanas un gleznoš. piederumi
H. Dembo,
Rīgā, Valņu ielā 33/35, tālr. 20312

Koloniālpreču lieltirgotava
un makaronu rūpniecība

P. Šulcs,

Rīgā,
Terbatas ielā № 22/24,
tālr. 27613.

A. Zariņš,

šķiņķu un gaļas sulinātava - žāvētava,
Rīgā, Matisa ielā 101, tālr. 93425.
Dib. 1910. g.

Sab. A. Rudzīts un T. Fogels
Rīgā, Smiļņu ielā 4 Tālr.: 23061, 22757
Elektromedicīniski aparāti
Ķirurģiski instrumenti
Laboratorijas piederumi.
Mikroskopi

„Elektro-Ekonomija”

Elektrofikācijas S-ba
L. Smiļņu ielā 27. Tālr. 33900.

Slēpes un sporta piederumi pie
ART. MOTMILLERA,
Kr. Barona ielā № 16/18
LODZU NESAMAINĪT AR LIDZĪGU FIRMU

Vindarītava

A. TUPIŅŠ

Dervanišķu muižā pie Daugavpils.
Pasta nod. Dervanišķi.
Rīgā, Torņa ielā 31, tālr. 34385

Mālu izstrādājumu fabrika

S-ba M. S. Kuzņecovs,
Kantoris: L. Grēcinieku ielā 17/19.

Elektriski apgaismošanas ķermeņi
E. E. Zolotonos Skārņu № 25
Tālr. 29759
Viss elektrībai!

H. Deičmans un M. Potreki
autorem. un mehāniska darb.
Terbatas ielā 72. Tālr. 91497, 93395

Spoguļu rūpniecība

Atis Zilbermanis,
Mārstaļu ielā 1, tālr. 34615

Rīgas cementa fabr. A/S.

C. CH. ŠMIDT

Kant. Svaru ielā Nr. 1.

Chromādu gēretava
„Victoria”

Šarlotes ielā 60. Tālr. 9-24-68

Rasetnes,
Logaritmiski linijāli.

Zīmēšanas papirs

„Schoellershammer”

un visi zīmēšanas, gleznošanas,
skolu piederumi un rakstāmlietas

Augsta kvalitāte — zemas cenas
Augstskolas audzēkņiem — rabats

HOLENDERS un FRIDLENDERS

Valņu ielā № 31.

Central-pirts

Marijas ielā 98,
tramvajs № 4.

Balta pirts

Reveles ielā 71,
tiek kurinātas
piektdienās un sestdienās

Latvijas augu un ogu
P. TUPINĀ vindarītavas.
Rīgā,
Torņa ielā 31. Tālr. 34385.

Dervanišķu muižā pie
Daugavpils.

Auguste Auniņ-Vigante

Valodu un literatūras skolotāja (ar kolēģēm)
runājama no 8-9 un 5-6

Pamatīgi māca latviešu, lietuvju, latīņu, vācu, krievu, franču, angļu, dāņu valodu, literatūru
un matemātiku — gal. augstskolas un visiem konkursa eksām., atsevišķi un pulc. (lidz 10 p.)

Rīgā, Stabu ielā 8, dz. 11, tālr. 91762 (Vaics, no 12-13)

Vasarās arī Majoros, Ātrā ielā 10 (blakām viesu. „Jūrmala”)

Lasait,
izplatait
„Studentu”

Doma

muzejs

atvērts svētdienās no
plkst. 11-2.

„Nakts latīņu kvartālā”

21. janvārī, pulksten 21,
Armijas virsnieku klubā.